הגדה
של
פסח

געתון תש"ן

USED BY NEOT MORDECHAI

זכור את היום הזה,
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

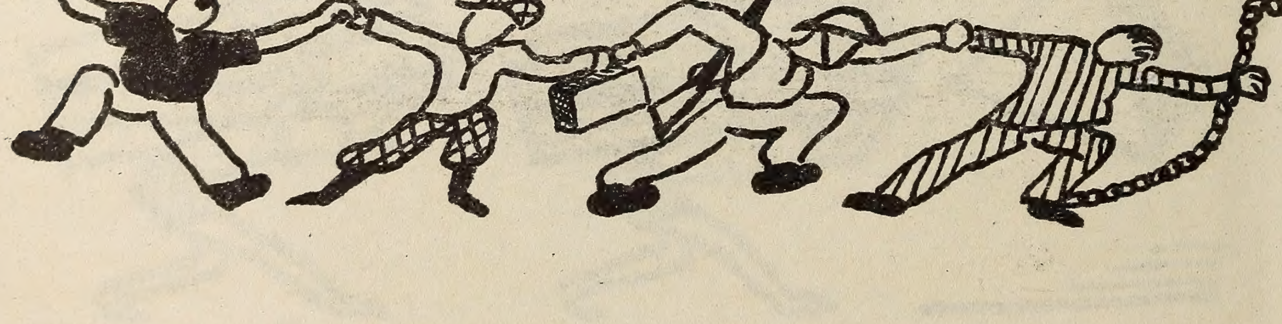
הנני מוכן ומזומן לקים
המצוה לספר ביציאת
מצרים יחד עם כל
ישראל

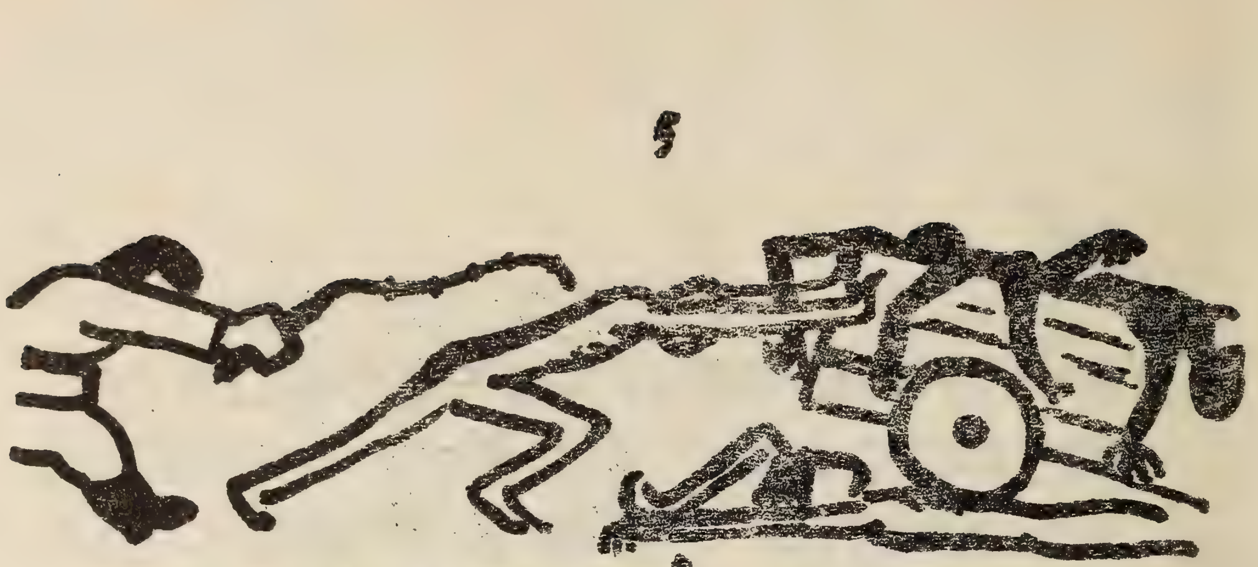
הא לחמא עניא די
אכלו אבחתנו בארעא
דמצרים. כל דכפין ייתי
ויוכל, כל דצריך ייתי
ויפסח. השתא עבדי
לשנה הבאה בני חורין
עם כל ישראל
בארעא דישראל.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות
ומה נשתנה עמנו מכל העמים.
הלילה הזה, אנו מסובין לספר בשאיפת
עמנו לגאולה ולחרות. אם גם בכל
דור ודור עמדו עלינו לכלותנו, לשבח
את רצוננו, לא נלאה עמנו מעולם
ללחום על קיומו ועל חרותו. גם הפעם
במלחמה האכזרית שחלפה, באו כל
העמים על נצחונם, ורק אנחנו הוכינו
ונוצחנו וכחנו דולדל. אך גם הפעם
את ראשנו לא נכוף. גם הפעם יצא
עם ישראל בחייו מן המערכה, ואילו
מה נשתנה? עם ישראל החי, אותו
חלק ממנו ששרד, החליט לחיות
אחרת. עם ישראל דורש את ארצו
חזרה. הוא דורש אותה לא כדי לדחוק
אלא כדי לישב - הוא דורש אותה
לא כדי לשעבד אלא כדי לגאול.
הוא דורש חפש עליה ובנין ארצו,
קבוץ גלויות וכנוס פזורים, שרש
בקרקע מולדת. הוא תובע חפש
לשלוט על גורלו, שויון בעמים,
עצמאות ומדינה.

שמור ישראל! שמור שארית ישראל!
לא יאבד ישראל
לא יאבד עם ישראל.

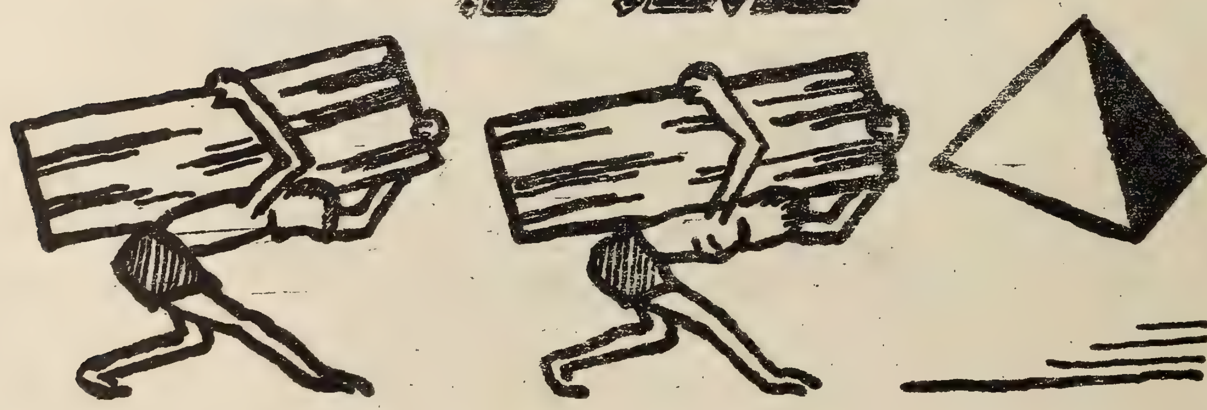
זו לנו בפעם הראשונה שחברינו אשר הגלו למאוריציוס, ואשר שנים רבות צפינו וחרדנו להם, מסובים אתנו לסדר הפסח. ברוכים הם בבואם וברוכים כל אלה מחברינו השוהים הרחק מאתנו בנכר, בשורות הצבא ובשליחות מולדתם למען כנס פזורים בארצם. תבא ברכתנו גם על חברינו בכלא, על שלחמו על פתיחת שערי הארץ למורת רוחו של שלטון הזרים. יהי רצון שנחוג את חג הפסח הבא מסובים יחד עם חברינו וחברותינו שלא זכו עוד לעלות.

עבדים היינו לפרעה במצרים.
ויוציאנו ה' אלוהינו משם ביד חזקה
ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש
ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי
אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו
לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים,
כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים
את התורה, מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים וכל מרבה לספר
ביציאת מצרים הרי זה משובח.

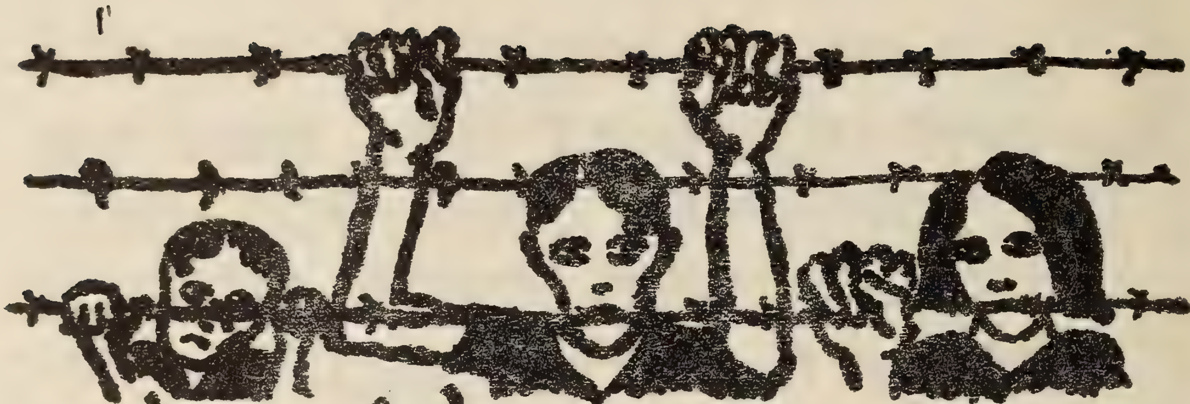
עבדים היינו לפרעה במצרים.

מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון אישי אשר איננו מחוויר ואיננו דוהה. "בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים." אין לך שיא של הכרה הסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל-ברחבי כדור הארץ ובעמקי הדורות-גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. אינני יודע שום זכרון עתיק שכלו מכוון לקראת העתיד, שכלו סמל להווה ולעתידנו כמו "זכר ליציאת מצרים."

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

ב. כצנלסון

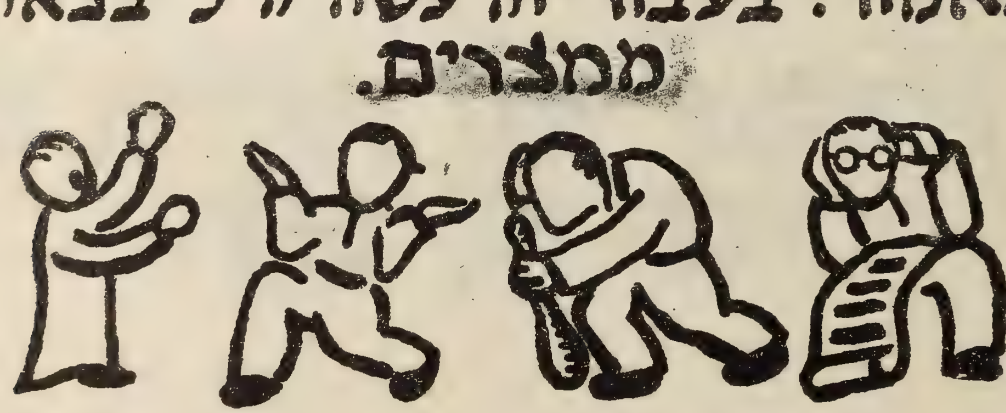

אם קצרה ידנו מהציל לקוחים למוות
אנחנו, המוצלים אחראים לשארית
ישראל. בכל יום ויום חייב אדם
לראות את עצמו כמי שמכריע את הכף
ליציאה או להארכת הגלות. יהיו כל
מעשינו מכוונים לקריעת הים ולקבלת
שבים.

ציון תפרש כפיה
אין מנחם לה

כנגד ארבעה בנים דברה תורה:
אחד חכם ואחד רשע ואחד תם
ואחד שאינו יודע לשאל. חכם מה הוא
אומר: מה העדות והחוקים והמשפטים
אשר צוה ה' אלוהינו אתכם? ואף אתה
אמור לו כהלכות פסח. רשע מה הוא
אומר? מה העבודה הזאת לכם? לכם
ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן
הכלל כפר בעיקר. ואף אתה הקהה
את שניו ואמור לו: בעבור זה עשה ה'
לי בצאתי ממצרים. לי ולא לו. אילו
היה שם לא היה נגאל. תם מה הוא
אומר? מה זאת? ואמורת אליו: בחוזק
יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.
ושאינ יודע לשאל, את פתח לו
שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא
לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי
ממצרים.

בעבר הנהר ישבו אבותינו מעולם
ואקח את אביכם, את אברהם, מעבר
הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, וארבה
את זרעו. ויהי כי כבד הרעב בארץ כנען
ויעקב ובניו ובניו ירדו מצרים וישב ישראל
בארץ גשן ויאחזו בה.

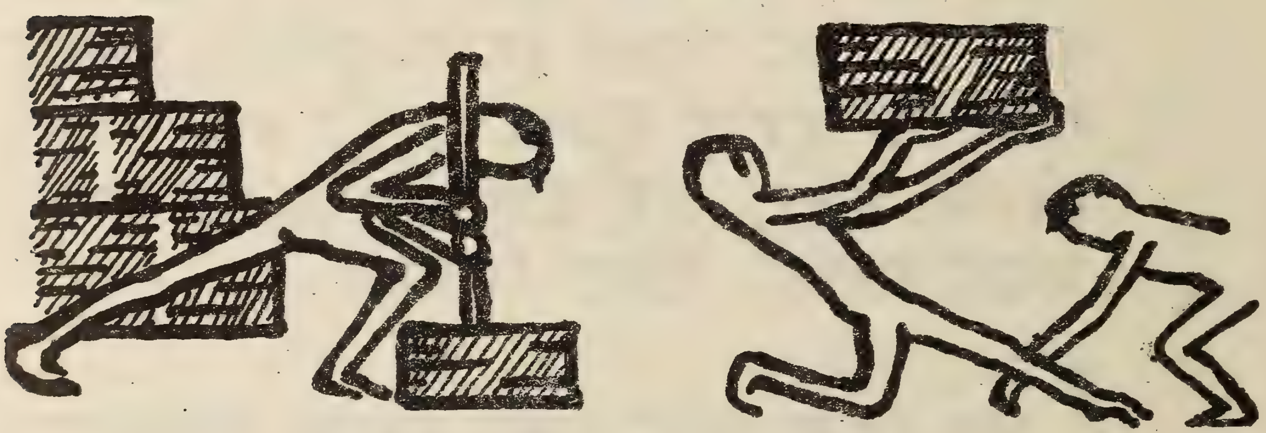
וימת יוסף וכל בניו וכל הדור ההוא.
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד
מאד ותמלא הארץ אותם. ויקם מלך
חדש על מצרים, אשר לא ידע את יוסף,
ויאמר אל עמו: הנה עם בני ישראל רב
ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו, פן ירבה
והיה כי תקראנו מלחמה ונוסף אף הוא
על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ.
וישימו עליו שרי מסים למען ענותו
בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה,
את פתום ואת רעמסס.

וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ.

ויקוצו מפני בני ישראל. ויעבידו מצרים
את בני ישראל בפרך. וימררו את חייהם
בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה ואת כל עבודתם אשר
עבדו בהם בפרך. ויצו פרעה ביום
ההוא את הנוגשים בעם ואת שוטרין
לאמר: לא תאספון לתת תבן לעם
ללבון הלבנים כתמול שלשום. הם ילכו
וגושו להם תבן. ואת מתכנת הלבנים
אשר הם עושים תמול שלשום תשימו
עליהם, לא תגרעו ממנו, כי נרפים הם.
תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה.
ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש
קש לתבן. והנוגשים אצים לאמר: כלו
מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות
התבן. ויכו בני ישראל אשר שמו עליהם
נוגשי פרעה לאמר: מדוע לא כליתם

חוקכם ללבן כתמול שלשום גם
תמול גם היום. ויבואו שוטרי בני ישראל
ויצעקו אל פרעה לאמר: למה תעשה
כה לעבדיך? תבן אין נתן לעבדיך לבנים
אומרים לנו עשו, והנה עבדיך מכים.
ויאמר: נרפים אתם נרפים ועתה לכו,
עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים
תתנו.

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא
אל אחיו וירא בסבלותם. ויבקש
פרעה להרג את משה ויברח משה
וישב בארץ מדין. ויהי רועה צאן
יתרו. וינהג את הצאן אחר המדבר
ויבא הר אלוהים חורבה.

כשהיה משה רבנו רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות נזדמנה לו ברכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר: "אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיף אתה." הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך חייך, אתה תרעה צאני ישראל.

וירא והנה סנה בוער באש והסנה איננו אכל. ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה.

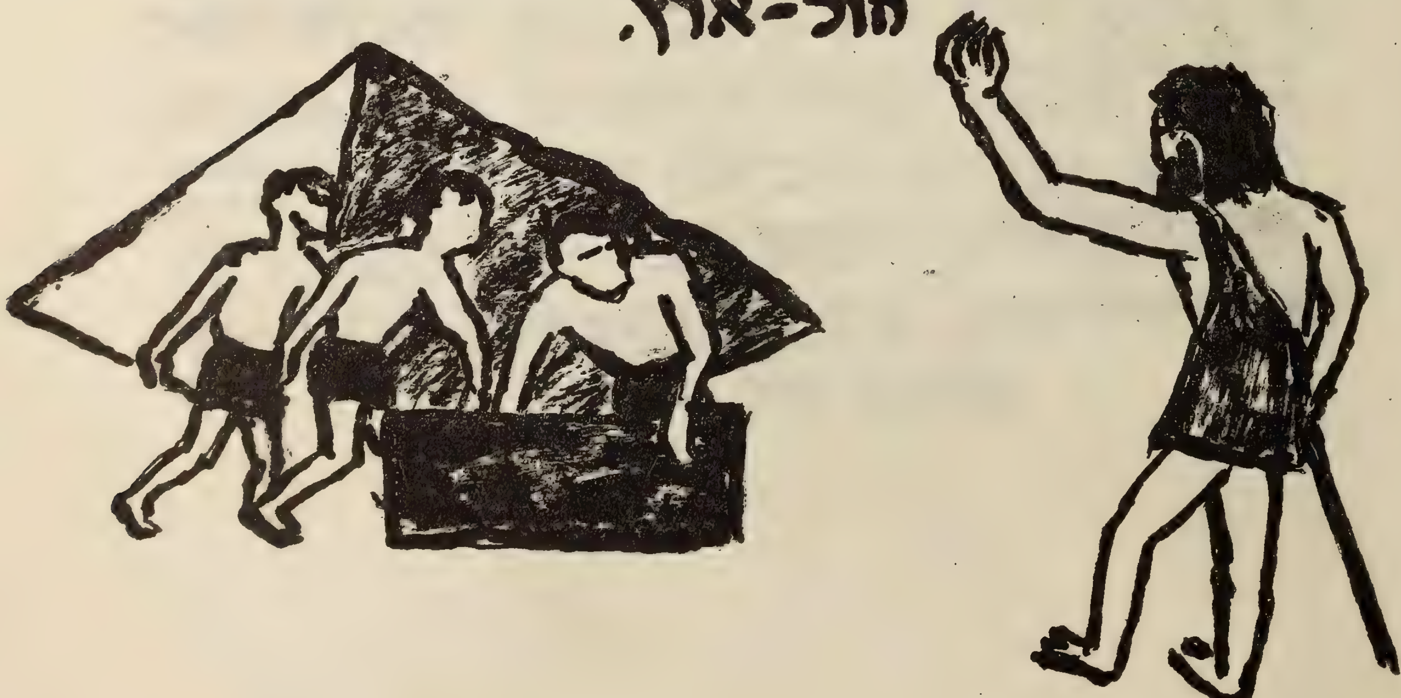
הסנה בוער באש והסנה איננו אכל

ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה
ויאמר: משה משה! ויאמר: הנני:
ויאמר ה': ראה ראיתי את עני עמי
אשר במצרים ואת צעקתם
שמעתי מפני הנוגשים. כי ידעתי את
מכאוביו ועתה לכה ואשלחך אל
פרעה והוציא את עמי בני ישראל ממצרים.

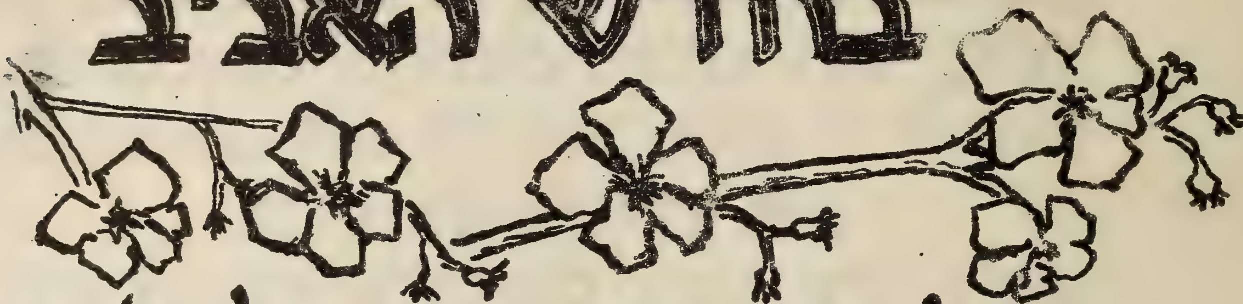

היה משה מחשב בלבו ואומר: שמא
יהיו המצרים מכלים את ישראל.
לפי כך הראהו הקדוש ברוך הוא אש
בוערת והסנה איננו אכל. אמר לו: כשם
שהסנה בוער באש ואיננו אכל, כך
המצרים אינם יכולים לכלות את
ישראל.

לך, בא מצרימה ובאת אל הנענים
והאומללים, אל כל הנאנחים והנדכאים
ואמרת אליהם כי עבדים הם - והם לא
יבינו; ואמרת אליהם כי אמללים הם
והם לא ידעו; וכי גדול ענים ונורא
לחצם - והם לא יאמינו; ופקחת את
עיניהם בחזק יד על כל לחצם ועל כל
ענים - וגאלת אותם. ועם רב ימי-שן
אחריך מקרב אחיך לא ידעת ואשר לא
ידעון עוד, ומקרב כל העם מסביב אשר
רע ומר להם. והיית לאב המון-אדם-
-רב ולראש שבטיו ועשית מן התולעים-
-אדם ומן האדם-עם ומעפרות
חול-ארץ.

היום אתם יוצאים בחדש האביב

אל ארץ טובה ורחבה, אל ארץ זבת חלב ודבש, אל מקום הכנעני החתי, האמרי והפרזי והחוי והיבוס ותהי לכם למורשה.

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. בעשור לחדש הזה ויקחו לה איש שה לבית אבות שה לבית, וזבחת פסח לה'. במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם בערב בבא השמש, מועד צאתך ממצרים. וככה תאכלו אותו: מתניכם חגורים, נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם, ואכלתם אותו בחפזון. זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים.

וישא העם את בצקו טרם יחמץ, משארותם
צרורות בשמלותם על שכמם. ויאפו את
הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי
לא חמץ, כי גרשו ממצרים, ולא יכלו להתמהמה,
וגם צדה לא עשו להם.

שבעת ימים תאכל מצות ולא יראה לך חמץ ולא
יראה לך שאר בכל גבולך.

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינס, הירדן יסוב לאחור,
ההרים רקדו כאלים, גבעות כבני צאן.
מה לך הים כי תנוס, הירדן תסב לאחור,
ההרים רקדו כאלים, גבעת כבני צאן?
מלפני אדון חול ארץ, מלפני אלוה יעקב
ההופכי הצור אגם-מים, חלמיש למעינו מים.

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים
דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא, כי אמר
אלהים: הן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו
מצרימה. ויסב אלהים את העם דרך המדבר
ים סוף וחמושים עלו בני ישראל מארץ
מצרים. ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם
ויאמרו: מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל
מעבדנו.

משל לאחד שהיתה לו שדה והיה בה
גל של צרורות, עמד ומכרה לאחר
בדבר מועט. עמד הלוקח והעביר אורתו
הגל מתוכה ומצא תחתיו מים חיים, נטעה
גפנים עשאה שורות, נטע בה כל מיני
בשמים, נטע בה רמונים, העמידה על קנים,
בנה מגדל בתוכה והושיב שומר. כל מי שהיה
עובר על ידה היה משבחה. עבר עליה המוכר,
ראה אותה מלאה כל טוב, אמר: אוי לי שכך
מכרתי! אוי לי שכך הוצאתי מידי! כך היו בני
ישראל במצרים גל של צרורות, כיון שיצאו
נעשו פרדס רמונים. ראה אותם פרעה
התחיל צווח ואומר: אוי לו לאותו האיש
שככה הוציא מתחת ידו.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים
על הים. בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא
להטביע את מצרים בים, עמד עוזא שר של
מצרים ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא ואמר
לפניו: רבונו של עולם! במדת הרחמים בראת
עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בני? ומיד
כנס הקדוש ברוך הוא את כל פמליא של מעלה
ואמר להם: היו דנים ביני ובין עוזא שר של
מצרים. התחילו שרי האומות מלמדים סנגוריה
על מצרים. כיון שראה מיכאל כך, רמז לגבריאל
וטס למצרים טיסה אחת ושמט לבנה עם
טיטה ותנוק אחד עמה ששקשעוהו בבנין ובא
ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבונו של
עולם! כך שעבדו את בניך! מיד ישב עליהם
הקדוש ברוך הוא במדת הדין וטבעם בים.

ויבואו בני ישראל בתוך הים, ויעברו בתוך
הים ביבשה. ויבואו אחריהם מצרים, כל סוס
פרעה, רכבו ופרשיו אל תוך הים וישב הים
לפנות בוקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו.

וירא ישראל את מצרים מת על שפת
הים ותקח מרים הנביאה את התוף בידה
ותצאן כל הנשים אחריה בתופים
ובמחולות. ותען להן מרים:
אשירה לה' כי גאה גאה, סוס ורכבו רמה בים.
אמר אויב: ארדף אשיג, אחלק שלל -
צללו כעופרת במים אדירים.
אותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר
שירה בפני הקדוש ברוך הוא. אמר הקב"ה:

מעשי ידי טובעים בים
ואתם אומרים שירה
לפני

וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים.
ויבואו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה
כי מרים הם. וילונו העם על משה לאמר: מה
נשתה? תנו לנו מים ונשתה! מבלי אין קברים
במצרים לקחתנו למות במדבר? מה זאת
עשית לנו, חדל ממנו ונעבדה את מצרים!
כי טוב לנו לעבוד את מצרים ממותנו במדבר
זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חנם, את
הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת
הבצלים ואת השומים ועתה נפשנו יבשה. מי
יתן מותנו בארץ מצרים, בשבתנו על סיר
הבשר ובאכלנו לחם לשבע כי הוצאתנו אל
המדבר הזה להמית את כל הקהל ברעב.

עבדים היינו בכל דור ודור ובכל אתר ואתר.
נפוצים בין העמים, נמקים במחשכי הגלות, משועבדים
יובלות על יובלות בכל קצות הארץ - לא ידענו מרגע
וחיינו תלויים לנו מנגד. ונרא את הארץ אשר מתחת
לרגלינו, והנה היא ברזל ואת השמים אשר על
ראשנו והנה הם נחושה. ונהי לצל זוועה לכל עמי
הארץ. ונזעק אל האלוהים מתוך מחילות השעבוד
ומעל למוקדי האוטו-דפה ולא נענינו. ונשא
בלבנו את זעם חרון ענותנו ואת תוחלת חזון
תקומתנו מדור לדור.

קומו, תועי מדבר, צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה.
רב לכם לנוע, לנוד בערבה -
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.
רק ארבעים שנה נוע בין ההרים -
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.
אל נא יעצרונו פגרי הנכשלים,
שבעבודתם מתו - נפסח על החללים!
ירקבו בנקלונם סרוחים על צרורותם,
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.
ימתק למו חלומם, חלום רוב בצלים, שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.
עוד היום או מחר יחלף רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.
והשמש תשמח אלי גיל לשלח
בראשונה אור על פני דור כביר כח

ובתעה יצהל גם הדור ראשונה -
פניו לקראת השמש והדר גאונה.
קומו אפא, נדים! עזבו את השממה!
אך אל יעל קולכם, דרכו עוז בדממה.
פן בצעדכם ירגיז מדבר ונרדמיו -
איש ואיש בלבבו ישמע הד פעמיו.
איש בלבבו ישע קול אלוה דובר:
"לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר!
לא! לא לחם קלוקל, שלו ודגן שמים, -
לחם עצב תאכל, פרי עמל ידים!
לא! לא אהל תהו ועליות שחקים -
בית אחר תבנה, אהל אחר תקים!
כי מלבד המדבר תחת השמים,
עוד לאלוה עולם גדול רחב ידים.
ומלבד ילל הישמון, דמי הציה -
תרגש תחת שמשו ארץ יפה-פיה."

ושתי את גבולך מים סוף ועד ים
פלשתים וממדבר עד הנהר. כי הארץ אשר
אתה בא שמה לרשתה לא ארץ מצרים
היא אשר יצאתם משם, אשר תזרע את
זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ
אשר אתם עברים שמה לרשתה, ארץ
הרים ובקעות, למטר השמים תשתה
מים. ארץ טובה, ארץ נחלי מים, עינות
ותהומות יצאים בבקעה ובהר. ארץ
חטה ושעורה, גפן ותאנה ורמון, ארץ
זית שמן ודבש. ארץ אשר לא במסכנות
תאכל בו לחם, לא תחסר כל בה,
ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה
תחצב נחשת.

ארץ זבת חלב ודבש
ארץ חרת עקב ונחש.

כי הנה הסתו עבר, הגשם חלף הלך לו.
הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה הגפנים, סמדר נתנו ריח.
קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך.

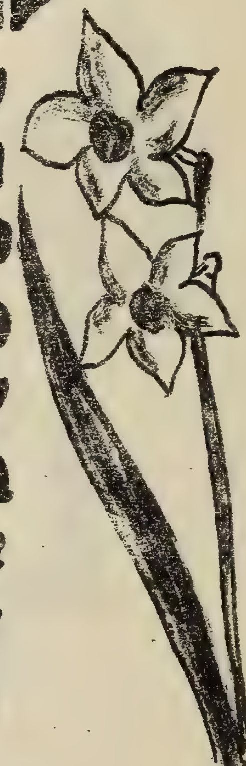
הגיע ליל פסח. כל העולם כלו אומר הלל,
כי בלילה הזה אוצרות טללים נפתחים.

ב מפעלות צורי אביטה, כי נעימים הם בעתם
ובנועם אמלל: בא בשלום טל.
טל נופף עלי ארץ ברוכה
ממגד שמים שבענו ברכה.
להאיר מתוך חשכה
כנה אחריך משוכה.
בטל

גשם הגשם חלף הלך לו
העננים התפזרו ואינם;
השדות מוריקים ומשגשגים;

עץ אגס
יד אביב בבקר הזה... אדם מקיץ משנה
ורואה: מול חלונו
עץ אגס מלבלב.
ובן רגע: ההר הזה רבץ על הלב
התפורר ואינו.
הן תבין: לא יוכל האדם באבלו התעקש
על פרחו האחד שכמש,
בנשיבת הסתו האכזר-
אם אביב מפיסו ומגיש לו, חיך והגש
זר פרחים ענק;
למו חלונו ממש!

ארץ, ארץ, אם הלחם
אם אדם, אם בול סדי ובעיר.
את עלך נשא על שכם
ברננה בגיל ושיר.
אין יוצאת צוחה ופרץ
ומזוינו מלאו בר.
התברכי הפריחי ארץ
ויבולך יגדל יגבר.

רונו, רונו מזמור זורח:
שא ראשך, אנוש, לאור.
כל הארץ, היא גן פורח,
היא ממלכת לעם עולם.

חסל סדור פסח

כהלכתו, כאשר זכינו לסדר אותו,
כן נזכה למועדים ולרגלים אחרים
הבאים לקראתנו לשלום, שמחים
בבנין וששים בעבודה ונשיר שיר חדש
על גאולתנו ועל פדות נפשנו.